

Sygn. akt **XX GC 793/18**

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 marca 2019 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XX Wydział Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący –	SSO Agnieszka Grzybczak-Stachyra
Protokolant –	Sekr. sądowy Paulina Żołądek

po rozpoznaniu 22 lutego 2019 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **Otwarty Fundusz Emerytalny z siedzibą w W.** reprezentowany przez (...) **S.A. w W.**

przeciwko (...) **S.A. z siedzibą w W.**

o stwierdzenie nieważności uchwały

1. Stwierdza nieważność części uchwały nr (...) Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy spółki (...) S.A. z siedzibą w W. z dnia 13 lipca 2018 r. podjętej w sprawie zmiany statutu spółki tj. co do punktu 4 uchwały w zakresie zmiany artykułu 10.2 statutu;

2. zasądza od pozwanego (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powoda (...) Otwarty Fundusz Emerytalny z siedzibą w W. reprezentowany przez (...) S.A. w W. kwotę 3114 zł (trzy tysiące sto czternaście złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 1080 zł (jeden tysiąc osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Agnieszka Grzybczak-Stachyra

Sygn. akt XX GC 793/18

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 10 sierpnia 2018 r. (data stempla pocztowego) powód (...) Otwarty Fundusz Emerytalny z siedzibą w W. reprezentowany przez (...) S.A. z siedzibą w W. wniósł o stwierdzenie nieważności części uchwały nr (...) Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Spółki (...) S.A. z dnia 13 lipca 2018 r.

Powód wniósł jednocześnie o zasądzenie na swoją rzecz od pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powód wskazał, że w dniu 13 lipca 2018 r. odbyło się Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy spółki (...) S.A., na którym podjęto kilka uchwał, w tym uchwałę nr (...) w przedmiocie zmian Statutu Spółki. W uchwale tej zmiana dotyczyła między innymi artykułu 10.2 punkt (a) Statutu, który w dotychczasowym

brzmieniu przewidywał, że „a) akcjonariusz posiadający akcje reprezentujące co najmniej 33% kapitału zakładowego Spółki uprawniony jest do powoływania i odwoływania 2 członków Rady Nadzorczej, w tym jej Przewodniczącego, poprzez złożenie Spółce pisemnego oświadczenia. W przypadku, gdy więcej niż jeden akcjonariusz posiada akcje reprezentujące co najmniej 33% kapitału zakładowego Spółki, Przewodniczącego Rady Nadzorczej powołuje akcjonariusz posiadający najwięcej akcji Spółki”.

Powód wyjaśnił, że zaskarżoną Uchwałą nr (...) zapis art. 10.2 pkt (a) Statutu uzyskał następujące brzmienie: („a) akcjonariusz posiadający, nieprzerwanie od więcej niż dwóch lat, w chwili wykonywania swojego prawa, akcje reprezentujące co najmniej 33% kapitału zakładowego Spółki uprawniony jest do powoływania i odwoływania 2 członków Rady Nadzorczej, w tym jej Przewodniczącego, w drodze złożenia Spółce pisemnego oświadczenia. W przypadku, gdy więcej niż jeden akcjonariusz spełnia powyższy warunek, Przewodniczącego Rady Nadzorczej powołuje akcjonariusz posiadający pakiet co najmniej 33% akcji Spółki przez dłuższy okres czasu”. Zaskarżoną Uchwałą zaostrożono więc wymogi konieczne do uzyskania przez akcjonariusza dysponującego pakietem co najmniej 33% akcji uprawnienia do powoływania i odwoływania 2 członków Rady Nadzorczej, w tym jej Przewodniczącego, w ten sposób, że w/w uprawnienie może uzyskać akcjonariusz posiadający akcje reprezentujące co najmniej 33% kapitału zakładowego, jednakże tylko wówczas, gdy w chwili wykonywania swojego prawa posiada w/w liczbę akcji w sposób nieprzerwany przez okres co najmniej dwóch lat”. Powód wskazał, że w tym właśnie zakresie domaga się stwierdzenia nieważności przedmiotowej uchwały.

Zdaniem powoda, sprzeczność zaskarżonej Uchwały z ustawą wynika przede wszystkim z treści zmiany wprowadzonej w art. 10.2 pkt (a) Statutu Spółki, która stanowi naruszenie art. 385 § 2 k.s.h. w zw. z art. 20 k.s.h. konstytuującego zasadę jednakowego traktowania akcjonariuszy w takich samych okolicznościach. Ponadto, w ocenie powoda, zmiana ta wykracza poza zakres swobody kreowania treści statutu spółki akcyjnej, który został określony w art. 304 § 3 i § 4 k.s.h.

Jak wskazał powód, dotychczasowe brzmienie art. 10.2 (a) Statutu Spółki przyznawało kompetencję do powoływania i odwoływania dwóch członków rady nadzorczej, w tym Przewodniczącego, każdemu akcjonariuszowi posiadającemu akcje reprezentujące, co najmniej 33% kapitału zakładowego spółki. Uprawnionym był zatem każdorazowo akcjonariusz spełniający kryterium wskazane w dotychczasowym statucie spółki. Nowe brzmienie art. 10.2 (a) Statutu uchwalone zaskarżoną Uchwałą wprowadza z pozoru niewielką, lecz w rzeczywistości istotną zmianę w zakresie uprawnień do powoływania i odwoływania członków rady nadzorczej. Wprawdzie nadal wiąże uprawnienie w zakresie powoływania i odwoływania członków rady nadzorczej z wymogiem posiadania pakietu 33% akcji, ale dodatkowo wprowadza nowe kryterium owego uprawnienia, które ogranicza je jedynie do tych akcjonariuszy, którzy w chwili wykonywania swojego prawa, posiadają pakiet co najmniej 33% akcji nieprzerwanie od więcej niż dwóch lat. W ten sposób nowa treść art. 10.2 (a) Statutu Spółki wprowadza różnicowanie pomiędzy akcjonariuszami, którzy dysponują pakietem 33% akcji, w zakresie uprawnień związanych z powoływaniem i odwoływaniem członków rady nadzorczej. Według nowego brzmienia art. 10.2. (a) Statutu, nie każdy z akcjonariuszy posiadających pakiet 33% akcji będzie uprawniony do powoływania i odwoływania członków rady nadzorczej, ale tylko ten, który w chwili wykonywania swojego prawa posiada pakiet 33% akcji nieprzerwanie od więcej niż dwóch lat. W ten sposób wprowadzona zmiana różnicuje akcjonariuszy dysponujących pakietem 33% akcji w zakresie ich kompetencji do powoływania i odwoływania członków rady nadzorczej. Tym samym różnicuje prawa akcjonariuszy znajdujących się w takiej samej sytuacji. Po wejściu w życie uchwalonej zmiany Statutu, nowe kryterium spełniać będzie jedynie obecny akcjonariusz większościowy, tj. (...) Sp. z o.o.

Zdaniem powoda, zmiana art. 10.2 (a) Statutu Spółki prowadzi do różnicowania uprawnień akcjonariuszy dysponujących pakietem 33% akcji, a więc do nieuzasadnionego różnicowania uprawnień akcjonariuszy będących w takiej samej sytuacji. Narusza to zasadę wyrażoną w art. 20 k.s.h., zgodnie z którą akcjonariusze powinni być traktowani jednakowo w takich samych okolicznościach.

W ocenie powoda, okoliczności sprawy wskazują, że celem wprowadzonej zmiany było zagwarantowanie obecnemu akcjonariuszowi większościowemu (...) sp. z o.o. wyłączności korzystania z uprawnienia przewidzianego w art. 10.2

pkt (a) Statutu Spółki na okres co najmniej dwóch lat, kosztem pozostałych akcjonariuszy (obecnych i przyszłych), którzy będą dysponować pakietem 33%, ale nie będą spełniać dodatkowego kryterium czasowego posiadania tego pakietu przez dwa lata.

W odpowiedzi na pozew (...) S.A. w W. wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew strona pozwana wskazała, że Statut Spółki określa zasady powoływania członków Rady Nadzorczej (...) w sposób odmienny od zasad kodeksowych, przy czym jest to rozwiązanie dopuszczalne na mocy art. 385 § 2 k.s.h., tym samym powoływanie tego przepisu, jako podstawy stwierdzenia nieważności części Uchwały nr (...) jest niezrozumiałe.

Przepisy kodeksu spółek handlowych wprost zezwalają na określenie odmiennych zasad powoływania lub odwoływania członków rady nadzorczej w spółce akcyjnej, w związku z czym Uchwała nr (...) w zakresie, w jakim określa taką odmienną procedurę, nie może naruszać art. 304 § 3 k.s.h.

Zdaniem pozwanego, niezasadne jest również powoływanie się powoda na naruszenie art. 20 k.s.h. Statut (...) przewiduje w artykule 10.2 punkt (b) uprawnienie osobiste dla (...) do powołania i odwołania jednego członka Rady Nadzorczej Spółki. Przy czym, (...) nie jest nawet akcjonariuszem Spółki, a jedynie podmiotem kontrolującym jednego z akcjonariuszy mniejszościowych, tj. (...) Limited, posiadającego 15,99% akcji Spółki. Powyższe rozwiązania, w ocenie pozwanego, nie naruszają zasady jednakowego traktowania akcjonariuszy w tych samych okolicznościach opisanej w art. 20 k.s.h.

Skoro przepisy kodeksu spółek handlowych dopuszczają możliwość uprzywilejowania określonych akcji w zakresie powoływania lub odwoływania członków rady nadzorczej, a nawet wprost przewidują możliwość przyznania określonemu akcjonariuszowi uprawnień osobistych w tym zakresie, to zgodnie z regułą wnioskowania a maiori ad minus, tym bardziej dopuszczalne jest określenie zróżnicowanego zakresu uprawnień wynikających z różnej liczby posiadanych akcji lub - jak ma to miejsce w przypadku zaskarżonej Uchwały nr (...) - zróżnicowanego czasu posiadania określonego pakietu akcji. W ocenie pozwanego, celowe jest przyznanie szczególnych uprawnień akcjonariuszom długoterminowym.

W dalszej części odpowiedzi na pozew, pozwany wskazał, że naruszenie zasady opisanej w art. 20 k.s.h. musi sprowadzać się do ustalenia, że w danej spółce akcyjnej istnieje przynajmniej dwóch akcjonariuszy, w tym jeden akcjonariusz, którego prawa uszczuplono i jeden akcjonariusz, którego praw nie uszczuplono pomimo istnienia tych samych okoliczności. Konieczne jest zatem wykazanie, że istnieją co najmniej dwaj akcjonariusze o tych samych cechach, a mimo to ich uprawnienia korporacyjne zostały niezasadnie zróżnicowane. Niemożliwe jest zatem podnoszenie zarzutu nierównego traktowania przez daną uchwałę walnego zgromadzenia akcjonariuszy, jeżeli wskutek jej podjęcia żaden z akcjonariuszy nie zyskał nowych uprawnień i żaden z akcjonariuszy nie stracił swoich dotychczasowych uprawnień.

W replice na odpowiedź na pozew powód podtrzymał swoje stanowisko w sprawie podnosząc jedynie, że o ile przed zmianą art. 10.2 Statutu każdy akcjonariusz mógł nabyć akcje zwiększające jego pakiet do poziomu ponad 33 % ogółu akcji Spółki i tym samym, w dowolnym momencie nabyć uprawnienie do powoływania dodatkowych członków rady nadzorczej, o tyle na skutek wprowadzonej zmiany, takie uprawnienie akcjonariusz będzie mógł uzyskać dopiero po okresie dwóch lat nieprzerwanego posiadania 33% akcji, co stanowi swoistą 2-letnią „karencję” na uzyskanie przedmiotowego uprawnienia. Nierówne traktowanie akcjonariuszy polega zaś na tym, że „karencja” ta nie dotyczy jedynie aktualnego akcjonariusza większościowego Spółki tj. (...) sp. z o.o. (posiadacza akcji na okaziciela, a zatem podmiotu nieposiadającego uprawnień osobistych), któremu w celu uzyskania spornego uprawnienia zarachowano dwuletni okres posiadania akcji w okresie poprzedzającym podjęcie uchwały nr (...), co stanowi naruszenie art. 20 k.s.h.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwana - (...) S.A. z siedzibą w W. jest spółką wpisaną do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS (...). Jest spółką publiczną w rozumieniu art. 4 § 1 punkt 6 k.s.h., notowaną na Giełdzie (...) S.A. w W.. Wszystkie akcje w spółce są akcjami na okaziciela.

Powód - (...) Otwarty Fundusz Emerytalny z siedzibą w W. reprezentowany przez (...) S.A. z siedzibą w W. jest akcjonariuszem spółki posiadającym w dniu rejestracji na NWZA spółki (...) (słownie: (...)) akcji o wartości nominalnej (...) zł każda, stanowiących, 6,50% kapitału zakładowego (...) S.A., uprawniających do wykonywania (...) głosów na walnych zgromadzeniach akcjonariuszy Spółki.

Zgodnie z art. 10.2 punkt b) Statutu, (...) z siedzibą w L. jest uprawniony do powoływania i odwoływania 1 członka rady nadzorczej poprzez złożenie Spółce pisemnego oświadczenia, natomiast pozostali członkowie rady nadzorczej są powoływani i odwoływani przez Walne Zgromadzenie (art. 10.2 punkt c) Statutu).

W dniu 15 czerwca 2018 r. zarząd pozwanej działając na podstawie art. 399 § 1 k.s.h., art. 402¹ k.s.h., art. 402² k.s.h., w związku z wnioskiem o zwołanie Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Spółki w trybie art. 400 § 1 k.s.h. zgłoszonym przez akcjonariusza Spółki - (...) sp. z o.o. z siedzibą w W., tj. akcjonariusza większościowego posiadającego 50,20 % udziału w kapitale zakładowym, zwołał na dzień 13 lipca 2018 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy (...) S.A.

(...) sp. z o.o. z siedzibą w W. posiada akcje pozwanego w liczbie przekraczającej 33 % kapitału zakładowego co najmniej od 13 lutego 2015 r.

Struktura akcjonariatu jest następująca: 50,2% należy do (...)S.ar.l poprzez podmiot zależny – (...) sp. z o.o.; 15,99% do (...) poprzez podmiot zależny – (...) Limited z siedzibą w N., C.; 5,5% do (...); 6,56 % do (...); 8,21 % do (...) i 13,54% - do pozostałych akcjonariuszy.

W dniu 13 lipca 2018 r. odbyło się Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy spółki (...) S.A., na którym podjęto szereg uchwał, w tym Uchwałę nr (...) w przedmiocie zmiany statutu Spółki.

Poprzez podjęcie Uchwały nr (...), NWZA Spółki uchwaliło szereg zmian Statutu Spółki, w tym zmianę artykułu 10.2 punkt (a) Statutu, który w dotychczasowym brzmieniu przewidywał, że „a) akcjonariusz posiadający akcje reprezentujące co najmniej 33% kapitału zakładowego Spółki uprawniony jest do powoływania i odwoływania 2 członków Rady Nadzorczej, w tym jej Przewodniczącego, poprzez złożenie Spółce pisemnego oświadczenia. W przypadku, gdy więcej niż jeden akcjonariusz posiada akcje reprezentujące co najmniej 33% kapitału zakładowego Spółki, Przewodniczącego Rady Nadzorczej powołuje akcjonariusz posiadający najwięcej akcji Spółki”.

Po podjęciu zaskarżonej uchwały zapis art. 10.2 pkt (a) Statutu uzyskał następujące brzmienie: („a) akcjonariusz posiadający, nieprzerwanie od więcej niż dwóch lat, w chwili wykonywania swojego prawa, akcje reprezentujące co najmniej 33% kapitału zakładowego Spółki uprawniony jest do powoływania i odwoływania 2 członków Rady Nadzorczej, w tym jej Przewodniczącego, w drodze złożenia Spółce pisemnego oświadczenia. W przypadku, gdy więcej niż jeden akcjonariusz spełnia powyższy warunek, Przewodniczącego Rady Nadzorczej powołuje akcjonariusz posiadający pakiet co najmniej 33% akcji Spółki przez dłuższy okres czasu”. Zaskarżoną Uchwałą zaostrożono więc wymogi konieczne do uzyskania przez akcjonariusza dysponującego pakietem co najmniej 33% akcji uprawnienia do powoływania i odwoływania 2 członków rady nadzorczej, w tym jej Przewodniczącego, w ten sposób, że w/w uprawnienie może uzyskać akcjonariusz posiadający akcje reprezentujące co najmniej 33% kapitału zakładowego, jednakże tylko wówczas, gdy w chwili wykonywania swojego prawa posiada w/w liczbę akcji w sposób nieprzerwany przez okres co najmniej dwóch lat.

W głosowaniu nad podjęciem zaskarżonej uchwały oddano łącznie 39.778.965 ważnych głosów stanowiących, 53 % w kapitale zakładowym Spółki, z czego za przyjęciem uchwały oddano 30.077.879 głosów, zaś przeciwko uchwale 9.701.086 głosów. Po głosowaniu, pełnomocnik akcjonariusza N.-N. OFE w W. złożył oświadczenie, że głosował przeciwko uchwale i zażądał zaprotokołowania sprzeciwu, co znalazło swoje odzwierciedlenie w protokole sporządzonym w formie aktu notarialnego.

Podczas Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia akcjonariuszy (...) S.A. z siedzibą w W. podjęto jeszcze osiem innych uchwał, po czym wobec wyczerpania porządku obrad przewodniczący zamknął obrady.

(dowód: wydruki KRS stron, akt notarialny z dnia 13 lipca 2018 r., statut (...) S.A., zawiadomienie o zwołaniu walnego zgromadzenia akcjonariuszy, projekty uchwał - k. 32-89 akt)

Powyższy stan faktyczny został ustalony w oparciu o dokumenty znajdujące się w aktach sprawy, które nie były kwestionowane przez strony.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie powód domaga się stwierdzenia nieważności części uchwały spółki akcyjnej, będącej spółką publiczną. Podstawą prawną wywiedzionego roszczenia jest zatem przepis art. 425 k.s.h., z którego wynika uprawnienie do wytoczenia przeciwko spółce powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały walnego zgromadzenia sprzecznej z ustawą. Przepis ten odwołuje się do art. 422 § 2 k.s.h. w zakresie określenia podmiotów, którym przysługuje prawo do zaskarżenia uchwały.

Powód jako akcjonariusz pozwanej spółki ma legitymację do wystąpienia z powództwem, gdyż stosownie do brzmienia art. 422 § 2 k.s.h., prawo do wytoczenia powództwa o uchylenie uchwały walnego zgromadzenia przysługuje między innymi akcjonariuszowi, który głosował przeciwko uchwale, a po jej powzięciu zażądał zaprotokołowania sprzeciwu.

Regulacja ustawowa przewiduje konieczność zachowania terminu na wniesienie pozwu, przy czym w przypadku spółki akcyjnej publicznej jest to termin trzydziestu dni od dnia ogłoszenia uchwały, nie później jednak niż w terminie roku od dnia powzięcia uchwały (425 § 3 k.s.h.).

W niniejszej sprawie powód zachował 30-dniowy termin do wniesienia niniejszego powództwa, gdyż uchwała została podjęta w dniu 13 lipca 2018 r., natomiast pozew wniesiono 10 sierpnia 2018 r.

Składając przedmiotowy pozew o stwierdzenie nieważności części uchwały nr (...) dotyczącej zmiany art. 10.2 pkt (a) Statutu spółki powód wskazał, że sprzeczność zaskarżonej uchwały z ustawą wynika, w jego przekonaniu, przede wszystkim z naruszenia art. 385 § 2 k.s.h. w zw. z art. 20 k.s.h. konstytuującego zasadę jednakowego traktowania akcjonariuszy w takich samych okolicznościach. Ponadto powód wskazał, że uchwalona w tej części zmiana Statutu wykracza poza zakres swobody kreowania treści statutu spółki akcyjnej, określony w art. 304 § 3 i § 4 k.s.h.

Argumentacja strony powodowej, zdaniem Sądu zasługuje na uznanie.

Art. 304 § 1 i 2 k.s.h. wymienia obligatoryjne elementy statutu, natomiast art. 304 § 3 k.s.h. wyraża zasadę dyspozytywnego kształtowania treści statutu, zakreślając jako granicę tej swobody konieczność respektowania w tym zakresie przepisów prawa o charakterze iuris cogentis. Statut może bowiem zawierać postanowienia odmienne niż przewiduje ustawa, jeżeli ustawa na to zezwala. Co więcej, z § 4 wynika, że statut może zawierać dodatkowe postanowienia, chyba że z ustawy wynika, że przewiduje ona wyczerpujące uregulowanie albo dodatkowe postanowienie statutu jest sprzeczne z naturą spółki akcyjnej lub dobrymi obyczajami.

Przykładem możliwości swobodnego kształtowania treści niektórych obligatoryjnych postanowień jest przepis art. 385 § 2 k.s.h. Wyraża on możliwość odstępstwa w statucie od zasady powoływania członków rady nadzorczej przez walne

zgromadzenie – „statut może przewidywać inny sposób powoływania lub odwoływania członków rady nadzorczej”. Jak wynika z treści 304 § 2 pkt. 5 k.s.h., uprawnienia osobiste przyznane akcjonariuszom, w tym dotyczące prawa powoływania członków organów spółki dla swej skuteczności wobec spółki, muszą być oznaczone w statucie (Mateusz Rodzyńkiewicz [w:] Kodeks spółek Handlowych. Komentarz, LexisNexis, Warszawa 2014 r., s.584). Statut powinien zatem zawierać postanowienia dotyczące uprawnień osobistych przyznanych akcjonariuszom, o których mowa w art. 354 k.s.h., a zatem wskazywać akcjonariusza uprawnionego do wyboru niektórych członków rady nadzorczej.

Odnosząc się do istoty przedmiotowej sprawy trzeba wskazać, że Sąd Okręgowy podziela stanowisko powoda, który wskazywał w toku postępowania, że nie ma żadnych podstaw do kwestionowania kompetencji Walnego Zgromadzenia wynikającej z art. 385 § 2 k.s.h do określenia w statucie innego sposobu powoływania członków rady nadzorczej aniżeli przewidziane standardowo w art. 385 § 2 k.s.h. Trzeba jednak mieć na uwadze fakt, że zaskarżoną w części dotyczącej artykułu 10.2 punkt (a) statutu uchwałą Nr (...) pozwany skorzystał z tego uprawnienia w sposób wykraczający poza ramy swobodnego kształtowania statutu spółki, które zostały wyznaczone treścią art. 304 § 3 i 4 k.s.h., a także w sposób naruszający zasadę równego traktowania akcjonariuszy. Przepisy te nie wprowadzają bowiem pełnej dowolności do określania treści statutu spółki, a przeciwnie, swoboda regulacji statutowej powinna się mieścić się w granicach wyznaczonych przez przepisy o charakterze bezwzględnie obowiązującym, a także nie może prowadzić do ich obejścia, naruszenia zasad współżycia społecznego, czy dobrych obyczajów.

Zgodnie z treścią art. 20 k.s.h., wspólnicy albo akcjonariusze spółki kapitałowej powinni być traktowani jednakowo w takich samych okolicznościach.

Jak wskazuje w swoim komentarzu do art. 20 Mateusz Rodzyńkiewicz „normę zawartą w art. 20 k.s.h. należy traktować, po pierwsze, jako regułę interpretacyjną dotyczącą innych przepisów kodeksu spółek handlowych, tj. przepisy kodeksu spółek handlowych należy interpretować „w duchu” art. 20; po drugie, art. 20 może być traktowany, jako przepis wprowadzający określony nakaz, którego naruszenie będzie prowadzić do sankcji nieważności czynności prawnej spółki z mocy art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 2 k.s.h” (Mateusz Rodzyńkiewicz [w:] Kodeks spółek Handlowych. Komentarz, LexisNexis, Warszawa 2014 r., s.60).

Wbrew stanowisku pozwanego, który wskazywał, że zmiana statutu wprowadzona na skutek podjęcia uchwały nr(...) nie może być postrzegana jako naruszenie zasady równego traktowania akcjonariuszy, gdyż zgodnie z przepisami k.s.h., możliwe jest przyznawanie akcjonariuszom uprawnień osobistych oraz ustanawianie akcji uprzywilejowanych, w ocenie Sądu Okręgowego, poprzez przyjęcie kwestionowanej uchwały doszło do naruszenia art. 20 k.s.h.

Przepis ten ustanawia zasadę równości i wprowadza dwa zakazy: zakaz dyskryminacji oraz zakaz nieuzasadnionych preferencji. Zdaniem Sądu, wprowadzenie do art. 10 .2 punkt (a) Statutu spółki, poza wymogiem posiadania określonego pakietu akcji, także dodatkowego kryterium - czasowego posiadania pakietu akcji reprezentujących co najmniej 33% kapitału zakładowego, prowadzi do naruszenia zasady równego traktowania wspólników w tych samych okolicznościach. Generalnie, zdaniem Sądu w spółkach kapitałowych dla oceny praw i obowiązków stron decydując znacznie ma udział wspólników (akcjonariuszy) w kapitale zakładowym, co świadczy o zaangażowaniu finansowym w funkcjonowanie spółki i przekłada się na uprawnienia w zakresie prawa głosu oraz dywidendy. Są oczywiście akcje uprzywilejowane np. co do głosu, czy co do prawa samodzielnego zwoływania walnego zgromadzenia czy rady nadzorczej (S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szymański, J. Szwaja [w:] Kodeks spółek handlowych, tom III, Warszawa 2003, s.370), ale zazwyczaj takie uprawnienia są sprecyzowane w statucie i nie wymagają interpretacji statutu, czy sięgania po dodatkowe informacje. Statut powinien zatem imiennie wymieniać podmioty, którym przysługują szczególne uprawnienia. Co więcej, z uwagi na związenie osobistego uprawnienia z akcją, prakseologicznie wskazane jest przyznawanie uprawnień osobistych wyłącznie posiadaczom akcji imiennych, a nie akcji na okaziciela (Mateusz Rodzyńkiewicz [w:] Kodeks spółek Handlowych. Komentarz, LexisNexis, Warszawa 2014 r., s. 705).

W niniejszej sprawie w toku postępowania pozwany wskazywał, że niemożliwe jest podnoszenie zarzutu nierównego traktowania akcjonariuszy przez daną uchwałę walnego zgromadzenia, jeżeli wskutek jej podjęcia żaden z

akcjonariuszy nie zyskał nowych uprawnień i żaden z akcjonariuszy nie stracił swoich dotychczasowych uprawnień, a taka sytuacja, w ocenie pozwanego, ma miejsce w przedmiotowej sprawie.

Zdaniem Sądu Okręgowego, takie stanowisko nie jest uzasadnione. O ile przed zmianą art. 10.2 Statutu każdy akcjonariusz mógł nabyć akcje zwiększające jego pakiet do poziomu ponad 33 % udziału w kapitale akcyjnym Spółki i tym samym w dowolnym momencie nabyć uprawnienie do powoływania dwóch członków rady nadzorczej, o tyle na skutek wprowadzonej zmiany, takie uprawnienie będzie mógł uzyskać dopiero po okresie dwóch lat nieprzerwanego posiadania akcji reprezentujących co najmniej 33% kapitału zakładowego, co jest swego rodzaju 2-letnią „karencją” na uzyskanie przedmiotowego uprawnienia.

Sąd podziela stanowisko powoda, który podnosił, że nierówne traktowanie akcjonariuszy polega na tym, że „karencja” ta nie dotyczy jedynie aktualnego akcjonariusza większościowego Spółki tj. (...) sp. z o.o., który jako jedyny wspólnik w dacie powzięcia uchwały spełnia kryterium do uzyskania spornego uprawnienia tj. dwuletni okres posiadania akcji w okresie poprzedzającym podjęcie uchwały nr (...). Do naruszenia zasady równego traktowania nie doszłoby wówczas, gdyby zmiana przewidziana uchwałą nr (...) przewidywała rozpoczęcie okresu owej 2-letniej „karencji” od dnia podjęcia uchwały, tj. w sposób jednakowy dla wszystkich akcjonariuszy posiadających w tym czasie akcje Spółki. Treść zmienionego art. 10.2 (a) Statutu wskazuje, że wymagany okres co najmniej dwóch lat posiadania określonego pakietu akcji nie biegnie od momentu uchwalenia przedmiotowej zmiany, lecz uwzględnia dotychczasowy stan i okres nieprzerwanego posiadania akcji Spółki, różnicując tym samym uprawnienia akcjonariuszy posiadających taki sam pakiet akcji. Uchwała w tym zakresie działa zatem retroaktywnie. Ponieważ uchwała nr (...), poprzez wprowadzenie kryterium czasowego, zmierzała do nieuzasadnionego uprzywilejowania w momencie jej powzięcia tylko jednego ze wspólników tj. (...) sp. z o.o., w sposób rzeczywisty uszczupliła uprawnienia wszystkich pozostałych, pozbawiając ich na co najmniej 2 lata prawa do uzyskania możliwości powoływania i odwoływania dwóch członków rady nadzorczej Spółki. Wszyscy pozostali akcjonariusze (tj. poza (...) sp. z o.o.), aktualnie będący akcjonariuszami mniejszościowymi, nawet po nabyciu pakietu akcji do poziomu w którym reprezentowaliby co najmniej 33% kapitału zakładowego, przez okres dwóch lat nie mogą uzyskać uprawnienia przyznanego (...) sp. z o.o. Co więcej, zgodnie ze zmienionym zapisem art. 10.2 (a) Statutu Spółki, możliwa jest sytuacja, że jeden z mniejszościowych akcjonariuszy nabywa akcje pozostałych mniejszościowych akcjonariuszy i odkupuje część akcji od (...) sp. z o.o., ale mimo takiego skupienia akcji i dysponowania większością akcji w spółce (np. nawet do 64%), dopóki (...) sp. z o.o. dysponuje pakietem reprezentującym ponad 33% kapitału, przez okres dwóch lat nie może skorzystać z prawa wyboru dwóch członków rady nadzorczej i jej Przewodniczącego. Takie traktowanie akcjonariusza, na skutek wprowadzenia zmian w Statucie, można określić jako ukrytą dyskryminację.

Jeszcze bardziej widoczne pokrzywdzenie pozostałych akcjonariuszy kreuje druga część spornej uchwały w zakresie zmiany art. 10.2 punkt (a) Statutu. Otóż wprowadzono zmianę, zgodnie z którą, w przypadku, gdy więcej niż jeden akcjonariusz spełnia warunek dysponowania pakietem reprezentującym ponad 33% kapitału, Przewodniczącego rady nadzorczej powołuje akcjonariusz posiadający pakiet co najmniej 33% akcji spółki przez dłuższy okres czasu. W ocenie Sądu, wprowadzenie tego zapisu powoduje, że podmiot, który stanie się posiadaczem akcji reprezentujących ponad 33% kapitału Spółki, może nigdy nie nabyć uprawnienia do powołania Przewodniczącego rady nadzorczej, o ile (...) sp. z o.o. nadal będzie reprezentowała ponad 33% kapitału. W ten sposób (...) sp. z o.o. może mieć aż do czasu likwidacji spółki zapewnione prawo do powoływania Przewodniczącego rady nadzorczej tylko z tego powodu, że w dacie podejmowania uchwały dysponowała pakietem akcji reprezentującym ponad 33% akcji i już zawsze będzie akcjonariuszem, który spełnia ten warunek dłużej niż inni. I w tym przypadku możliwa hipotetycznie jest sytuacja, że jeden z akcjonariuszy będzie przez wiele lat reprezentował większą ilość kapitału niż (...) sp. z o.o. (np. 40%), ale nie nabędzie prawa do powołania Przewodniczącego Rady Nadzorczej, gdyż będzie spełniał warunek co do posiadania akcji krócej niż (...) sp. z o.o., a jednocześnie nie będzie władny samodzielnie przegłosować zmiany Statutu w tym zakresie. Także w przypadku tej zmiany Statut nie jest jasny i identyfikacja podmiotu, któremu przysługuje uprawnienie do powołania Przewodniczącego Rady Nadzorczej wymaga znajomości struktury akcjonariatu, co biorąc pod uwagę, że akcje są akcjami na okaziciela, może budzić wątpliwości. W tym zakresie rację ma powód twierdząc, że

akcjonariusz uprzywilejowany powinien być skonkretyzowany, indywidualnie określony w Statucie, a postanowienia Statutu powinny być jasne i nie wymagające wykładni.

Reasumując, przejawem nierównego traktowania akcjonariuszy jest pozbawienie wszystkich akcjonariuszy, którzy w chwili podjęcia zaskarżonej uchwały nie posiadają uprawnień do powoływania i odwoływania dwóch członków Rady Nadzorczej Spółki, w tym jej Przewodniczącego, przez okres co najmniej dwóch lat. Wprowadzenie tego ograniczenia, oznacza, że dotyczy ono wszystkich obecnych, jak i przyszłych akcjonariuszy spółki, za wyjątkiem obecnego akcjonariusza większościowego tj. spółki (...) sp. z o.o., który w chwili uchwalenia zmiany statutu jako jedyny akcjonariusz spełnia wymagania przewidziane zmianą. Istotą wprowadzonej zmiany jest zatem zagwarantowanie jednemu, rzeczywiście spełniającemu kryteria statutowe, ale niewymienionemu imiennie w statucie akcjonariuszowi, uprawnienia przez okres co najmniej dwóch lat, na zasadzie wyłączności, różnicując akcjonariuszy dysponujących takim samym pakietem akcji. Takie działanie, może z całą pewnością zostać zakwalifikowane jako naruszające dyspozycję art. 20 k.s.h.

W ocenie Sądu Okręgowego, wprowadzona zaskarżoną uchwałą Nr (...)zmiana art. 10.2 (a) Statutu Spółki prowadzi do zróżnicowania uprawnień akcjonariuszy dysponujących pakietem 33% akcji na okaziciela, a co za tym idzie do nieuzasadnionego zróżnicowania uprawnień akcjonariuszy będących w takiej samej sytuacji. Narusza to zasadę wyrażoną w art. 20 k.s.h., zgodnie z którą akcjonariusze powinni być traktowani jednakowo w takich samych okolicznościach.

Taki zapis jest także niezgodny z zasadami lojalności, uczciwości w stosunkach handlowych i dobrymi obyczajami. Sprzeczność z dobrymi obyczajami występuje wówczas, gdy w obrocie handlowym dana praktyka czy postępowanie może być uznane za nieetyczne w świetle tradycyjnie rozumianej uczciwości kupieckiej, uwzględniającej jednakże kryteria ekonomiczno-funkcjonalne i oceny zorientowane na zapewnienie niezakłóconego funkcjonowania i rozwoju spółki kapitałowej, a także poszanowanie interesów jej wspólników i akcjonariuszy Zdaniem Sądu, właśnie z taką sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie, gdy działania akcjonariusza większościowego wyłączają bez uzasadnionej podstawy słuszne uprawnienia akcjonariuszy mniejszościowych.

W ten sposób, w ocenie Sądu, zaskarżona uchwała nr (...) jest sprzeczna z wyrażonymi w art. 304 § 3 i § 4 k.s.h. ograniczeniami swobody kreowania statutu spółki akcyjnej, gdyż zgodnie z art. 304 § 4 k.s.h., postanowienia statutu nie mogą być sprzeczne z naturą spółki akcyjnej lub dobrymi obyczajami.

Sąd przychylił się do twierdzeń powoda, że skoro w zakresie uprawnień przyznawanych akcjonariuszom w ramach statutu spółki akcyjnej, ustawodawca przewidział jedynie dwie instytucje prawne – uprzywilejowanie akcji (art. 304 § 1 pkt. 6 k.s.h. w zw. z art. 351 k.s.h.) oraz uprawnienia osobiste indywidualnie oznaczonego w statucie akcjonariusza (art. 304 § 2 pkt. 5 k.s.h. w zw. z art. 354 k.s.h.), to wszelkie inne niż wyraźnie dopuszczone przez ustawę rozwiązania zwiększające uprawnienia jednych akcjonariuszy wobec drugich, w tym także oparte na art. 385 § 2 k.s.h., muszą uwzględniać zarówno zakres swobody kształtowania treści statutu określony w art. 304 § 3 i 4 k.s.h. oraz pozostawać w zgodzie z zasadą równego traktowania akcjonariuszy wyrażoną w art. 20 k.s.h. jako stanowiącą podstawę oceny korzystania przez akcjonariuszy z przysługujących im na podstawie przepisów prawa uprawnień. Pomijając wymogi oraz konsekwencje wynikające z przepisu art. 351 k.s.h., zaskarżona uchwała, zdaniem Sądu, prowadzi do obejścia tego przepisu, co stanowi także naruszenie art. 304 § 3 i 4 k.s.h. Wprowadza nieznanne kodeksowi spółek handlowych nowe kryterium - czasu posiadania akcji. Długoterminowość inwestowania, mimo, że jest bezsprzecznie sama w sobie wartością na rynku finansowym, w kodeksie spółek handlowych nie wpływa na prawa i obowiązki wspólników spółek kapitałowych, a już z całą pewnością nie może być kryterium dającym szczególne uprawnienia podmiotom nieokreślonym imiennie w statucie, naruszając równowagę między akcjonariuszami reprezentującymi tę samą część kapitału zakładowego.

Ponadto, uchwała narusza także art. 354 k.s.h., który zakłada indywidualne oznaczenie uprawnionego akcjonariusza w statucie, w sposób widoczny dla pozostałych akcjonariuszy i interesariuszy spółki. Kwestionowana zmiana Statutu nie przyznaje uprawnienia indywidualnie oznaczonemu akcjonariuszowi, lecz wskazuje uprawnionego w sposób

generalny – jako każdego potencjalnego akcjonariusza, który przez okres co najmniej dwóch lat utrzymuje ilość akcji reprezentujących co najmniej 33 % kapitału Spółki. Taki zapis prowadzi, zdaniem Sądu, do obejścia przepisu art. 354 k.s.h., stanowiąc również naruszenie art. 304 § 3 i 4 k.s.h. Zgodzić się należy z powodem, że cel, który pozwana chciałaby osiągnąć z uwagi na właściwości akcjonariusza (...) sp. z o.o. mógłby zostać osiągnięty poprzez nadanie temu akcjonariuszowi uprawnień osobistych do powoływania członków Rady Nadzorczej, podobnie jak to uczyniono w artykule 10.2. punkt (b) Statutu, w stosunku do (...) z siedzibą w L. (nota bene nie będącego akcjonariuszem Spółki).

Mając na uwadze powyższe okoliczności i cytowane przepisy, Sąd uwzględnił żądanie pozwu, o czym orzeczono jak w punkcie 1 wyroku.

O kosztach procesu orzeczono zgodnie z wynikiem sporu, w oparciu o treść art. 98 § 1 k.p.c. w punkcie 2 wyroku zasądzono od pozwanego na rzecz powoda zwrot kosztów procesu. Na zasądzoną kwotę 3.114 zł , składa się opłata od pozwu (2000 zł), opłaty od pełnomocnictw (34 zł) oraz zwrot kosztów zastępstwa procesowego w wysokości stawki minimalnej przewidzianej w Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z 22.10.2015 r. obowiązującego w dacie wniesienia pozwu (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 265) tj. w kwocie 1080 zł.

SSO Agnieszka Grzybczak - Stachyra